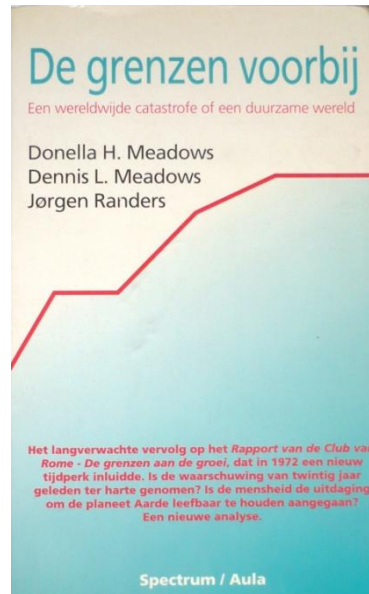
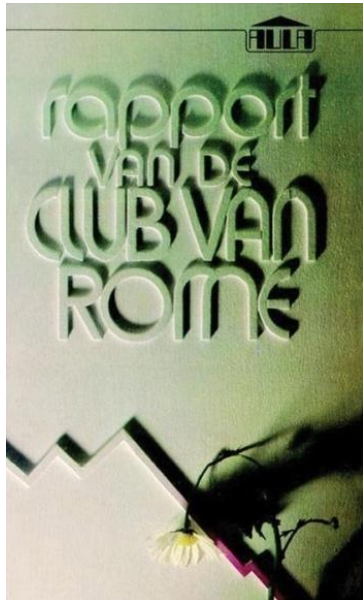

De Club van Rome en haar rapporten over *Grenzen aan de groei* / *De grenzen voorbij*

1972

Het *Rapport van de Club van Rome* van 1972, geschreven door Dennis en Donella Meadows (en verder Jorgen Randers en William Behrens) in opdracht van de Club van Rome, met als titel *De grenzen aan de groei*, is waarschijnlijk het belangrijkste filosofische boek van de 20^e eeuw.

De boodschap is eenvoudig: de planeet aarde is eindig en als gevolg daarvan zal een voortdurende groei van materiële productie en consumptie binnen enkele decennia leiden tot een ineenstorting. Er zijn grenzen aan de groei die slechts tijdelijk kunnen overschreden worden (zoals je maar tijdelijk meer kan uitgeven dan je verdient, nl. maar net zolang als de bank jou nog geld wil lenen) en dus moet de groei tijdig stopgezet worden, of anders verwoord:

De mensheid kan niet blijven doorgaan zich met toenemende snelheid te vermenigvuldigen en materiële vooruitgang als hoofddoel te beschouwen, zonder in moeilijkheden te komen. De mens moet een volkomen nieuwe weg voor zijn culturele evolutie inslaan.

De boodschap is ook onweerlegbaar. Niet exacte voorspellingen, wegens de complexiteit van de wereld overigens onmogelijk, zijn belangrijk, wel het inzicht in het basisprincipe: er is dringend nood aan een “evenwichtsmaatschappij”.

1991

Twintig jaar later, in 1991, presenteerden het echtpaar Meadows en Randers een update, *De grenzen voorbij*.

Opnieuw is de boodschap eenvoudig en niet te weerleggen:

De wereld van de mens heeft haar grenzen overschreden.
De huidige manier van doen is niet vol te houden.
Om maar enigszins leefbaar te zijn moet de toekomst er een zijn van een
stap terug, kalmer aan, herstel.

Een stap terug, dat betekent economische inkrimping. Het feit dat er nog armoede is, verandert dit niet:

"Armoede is niet te verhelpen door onbeperkte materiële groei; het probleem zal moeten worden aangepakt in een krimpende materiële economie."

(uit 2e rapport aan de Club van Rome, 1992: *De grenzen voorbij*)

Dit betekent dat de armoede op een politieke wijze zal moeten opgelost worden.

Wat dit concreet betekent, wordt niet uitgewerkt door de auteurs.

Ze geven wel de vereiste principes aan:

... liefde, vriendschap, edelmoedigheid, begrip en solidariteit...

De wereld zal nooit het avontuur om binnen de grenzen te komen veilig doorstaan als dat avontuur niet in een geest van wereldomvattende samenwerking wordt ondernomen. Ineenstorting is niet te vermijden als mensen niet leren zichzelf en anderen met medegevoel te bezien.

2011

De inkrimping gevraagd 20 jaar terug is er niet gekomen, integendeel. De groei verloopt steeds sneller (zo was de stijging van de CO2 uitstoot nooit zo groot als in het jaar 2010).

Het ziet ernaar uit dat er een ineenstorting aankomt.

Voor wat dit betekent voor de manier waarop we naar de wereld moeten kijken (het vraagstuk optimisme/pessimisme), verwijs ik naar de opmerkingen op het einde (p.3) van mijn bespreking van Etienne Vermeersch' *De ogen van de panda*.

In elk geval ook dit: voor wie de ineenstorting overleeft, is er natuurlijk nog leven na de ineenstorting, en overall waar er menselijk leven is, stelt zich de vraag naar de beste manier van samenleven en de zinvolste bezigheden (met die beperking dat na de ineenstorting een veralgemeende zingeving door groei en rijkdom niet meer tot de mogelijkheden zal behoren).

Na de ineenstorting zal het nog meer nodig zijn dat de mensen *"leren zichzelf en anderen met medegevoel te bezien"*. Misschien zal het dan gemakkelijker gaan, maar misschien zal de strijd daar rond nog heviger zijn dan nu al het geval is.

Filosofie wordt nooit overbodig.